

Idősoktatás és szenior önkéntesség

Kutatás közben

Dr. habil Bajusz Klára – Cserné dr. Adermann Gizella

PTE BTK

Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet

A témaválasztás motívumai

1. Az idősek növekvő aránya a társadalomban

<

2. Az általános munkaerőhiány

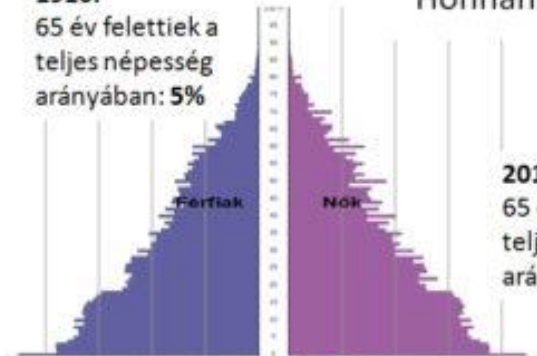
3. Az anyagi eszközök hiánya a munkát végzők alkalmazásához egyes szektorokban (pl. egészségügy, pedagógus pálya, stb.)

Honnan lesz nyugdíjunk?

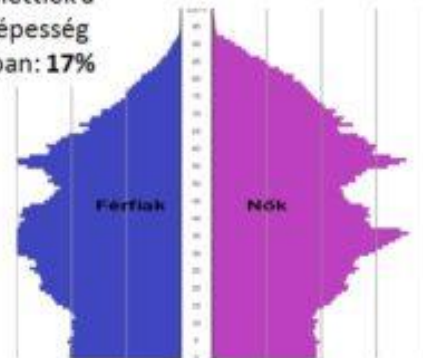
1910.

65 év felettek a teljes népesség arányában: **5%**

2012.

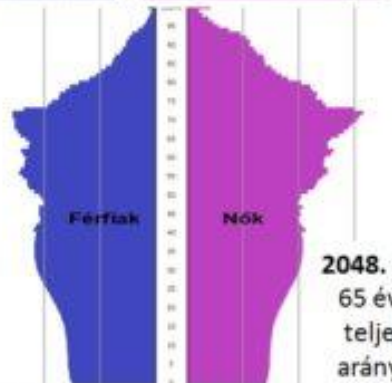
65 év felettek a teljes népesség arányában: **17%**

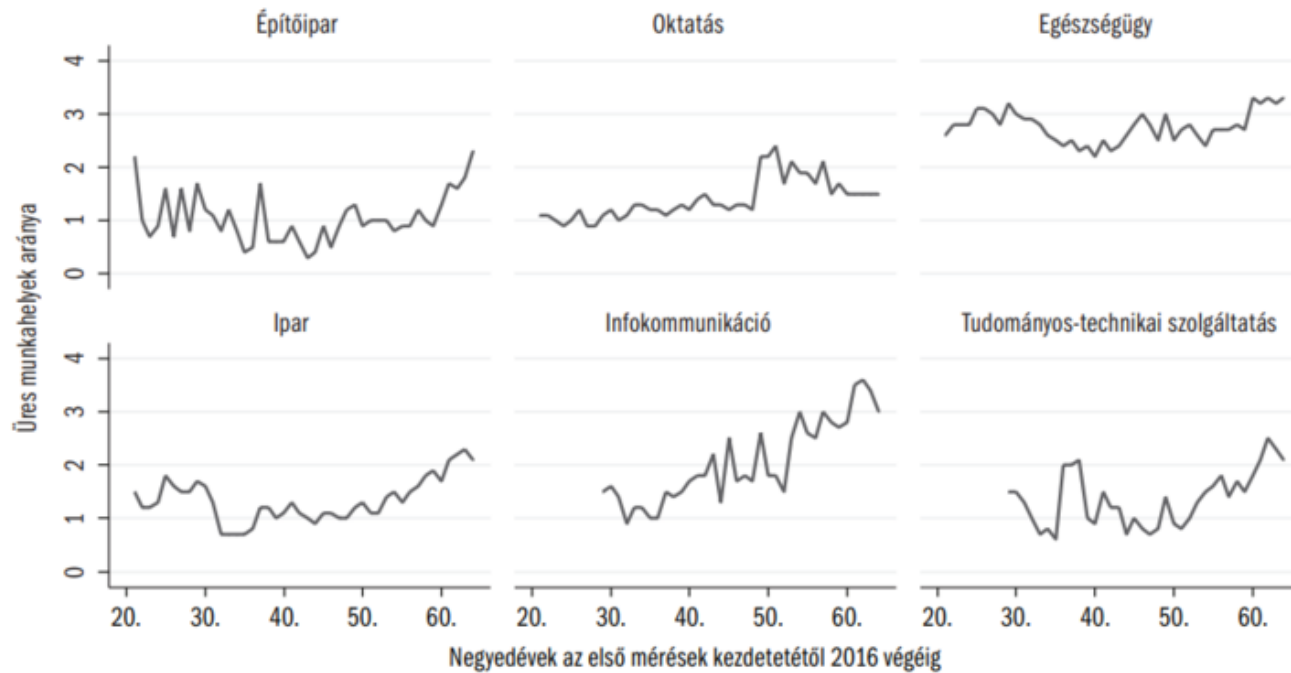
Születéskor várható átlagos élettartam: **74,7 év**, folyamatosan növekszik.

2048.

65 év felettek a teljes népesség arányában: **30%**

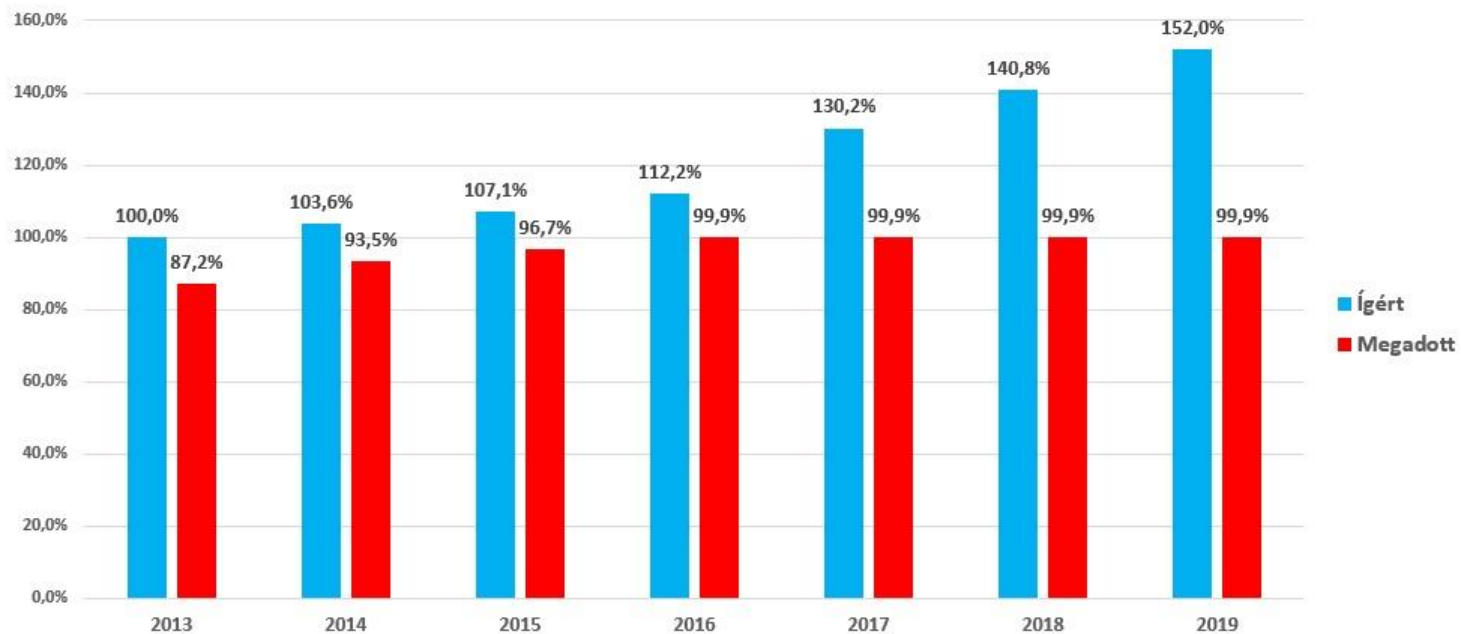

1.3.5. ábra: Az üres munkahelyek arányának alakulása néhány ágazatban

Forrás: Eurostat.

A pedagógus bérek alakulása a 2013-as ígért bért 100%-nak tekintve

Ki az önkéntes?

Mi a szerepe a munkaerőpiacon?

Az önkéntesek

- A tevékenységet önkéntesen, kényszer nélkül, nem ellenszolgáltatás fejében végzik (bár a költségtérítés megengedett), mások – nem-a családhoz, háztartáshoz tartozó- személyek, csoportok, közösségek, akár a társadalom hasznára (Bartal–Kmetty 2011:55)
- Az önkéntességnek munkaerőpiaci szempontból is van jelentősége. Az ILO (2010) az önkéntességet legális informális foglalkoztatásként és a nem megfigyelt gazdaság legális részeként definiálja.

Néhány nemzetközi adat

- A Gallup World Poll 2013–2015-ös vizsgálata 40 országra terjedt ki a 15 éves és idősebb népesség körében.
- A kérdést az elmúlt egy hónapra vonatkozóan fogalmazták meg az elterjedtebb elmúlt egy éves időszak helyett, ennek megfelelően a mért szervezeti önkéntesség arányok alacsonyabbak a fentieknél . Azt állapították meg, hogy az elmúlt egy hónapban a megkérdezettek 24%-a volt szervezeti önkéntes. Magyarországon ez az arány csupán 9% volt.
- A legtöbb önkéntest az angolszász nem európai országokban (Új-Zéland, Kanada, USA, Ausztrália) mérték, a legkevesebbet pedig Kelet- és Közép-Európában, Görögországban és Törökországban.

Idézi: Perpék Éva: Önkéntesség közel s távol: hazai és nemzetközi helyzetkép. In: Háztartási munka, fizetetlen munka, láthatatlan munka. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, pp. 108-121.

Az önkéntesek életkora – hol vannak a szeniorok?

- A fiatalok önkéntességére az elmúlt években egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek világszerte. A 2013–15-ös Gallup-eredmények szerint a 15–29 éves fiatalok (23%) a népességben (24%) mért aránynál hajszálnyival kevesebb önkéntes munkát végeztek.
- Magyarországon ennek az ellenkezője igaz, ugyanis 11%, az országos átlagnál 2 százalékponttal magasabb volt a fiatal szervezeti önkéntesek aránya. A fiatalok az átlagnál lényegesen (legalább 5 százalékponttal) többet önkénteskedtek olyan viszonylag új európai uniós tagállamokban, mint Észtország, Szlovénia, Horvátország, Lengyelország, valamint Lettország.
- Nemzetközi szinten minden 5. önkéntes inaktív, főleg nyugdíjas vagy háztartásbeli.

Franciországi példák a szenior önkéntességre

- Nyugdíjas pedagógusok toborzása önkéntes nyelvoktatónak külföldre, első sorban fejletlenebb országokba
- Leonardo de Vinci Relais 2 projekt – önkéntes segítők képzése elhagyott gyerekek és idősek részére
- Önkéntes nyugdíjas a nyugdíjastársakért: az aktív élet biztosítása az energiával rendelkező és a segítségre szoruló nyugdíjasok életében – segítségkérés zöld számon hétköznapi feladatokra
- A francia szenior önkéntesek 50 éve létező egyesülete nagy gondot fordít arra, hogy a tagjainak kompetenciái ne vesszenek kárba, folyamatosan kapcsolatot tudjanak tartani a területükön dolgozó aktív korosztállyal

Kutatási kérdések a szeniorok önkéntességhez való viszonyáról

- A kutatás célja feltárni, hogy a nyugdíjasok és a nyugdíjhoz közelállók hogyan gondolkodnak a szenior önkéntességről. Meglévő energiáikat, tudásukat, tapasztalatukat tudnák-e és szeretnék-e mások támogatására, segítségére használni? Ezt ingyen vagy pénzért vállalnák szívesebben? Független-e aktivitásuk jelenlegi vagy volt hivatásuktól, életkoruktól, iskolai végzettségüktől? Azok, akik jelenleg is tanulnak elsősorban szenior képzéseken, nyitottabbak-e arra, hogy szenior önkéntesek legyenek, mint az ilyen eseményekre, foglalkozásokra nem járó társaik?

Hipotézisek

A kutatási folyamat első szakaszában az alábbi hipotéziseket vizsgáltuk meg:

Feltételezzük, hogy

- Az önkéntes munkát vállalni hajlandók legalább háromnegyede 70 évnél fiatalabb nő.
- Azok, akik volt vagy jelenlegi munkahelyükön emberekkel foglalkoztak, nagyobb arányban vállalnak ill. vállalnának önkéntességet.
- Az iskolai végzettség nem meghatározó tényező abban, hajlandó-e valaki önkéntes tevékenységre.
- Az akadémiára járók legfeljebb ötöde érzi úgy, hogy a szenior programok hozzásegítik ahhoz, hogy önkénteskedjen.
- Az idős oktatás valamilyen formájában rendszeresen résztvevők nagyobb arányban vállalnának önkéntes munkát, mint akik nem járnak ilyen programokra.

A vizsgálat módszere, kutatómódszertani nehézségek

- A vizsgálat alapját egy, véleményünk szerint a korosztályhoz igazodó kérdőíves kikérdezés jelentette, amit kipróbáltunk.

A kérdések többsége zárt kérdés volt éppen a könnyű válaszolás lehetősége miatt, de a kérdőív végén kifejtős kérdésekben is volt lehetőség a vélemény kifejtésére.

Nehézség:

Az idősebb populáció egy része a táblázatba foglalt, a véleményük motivációik megismerését szolgáló kérdéssel nem tudott bánni, általában egy kiválasztott kijelentéssel kapcsolatban foglaltak csak állást, holott a kérdőíven 9 kijelentés szerepelt.

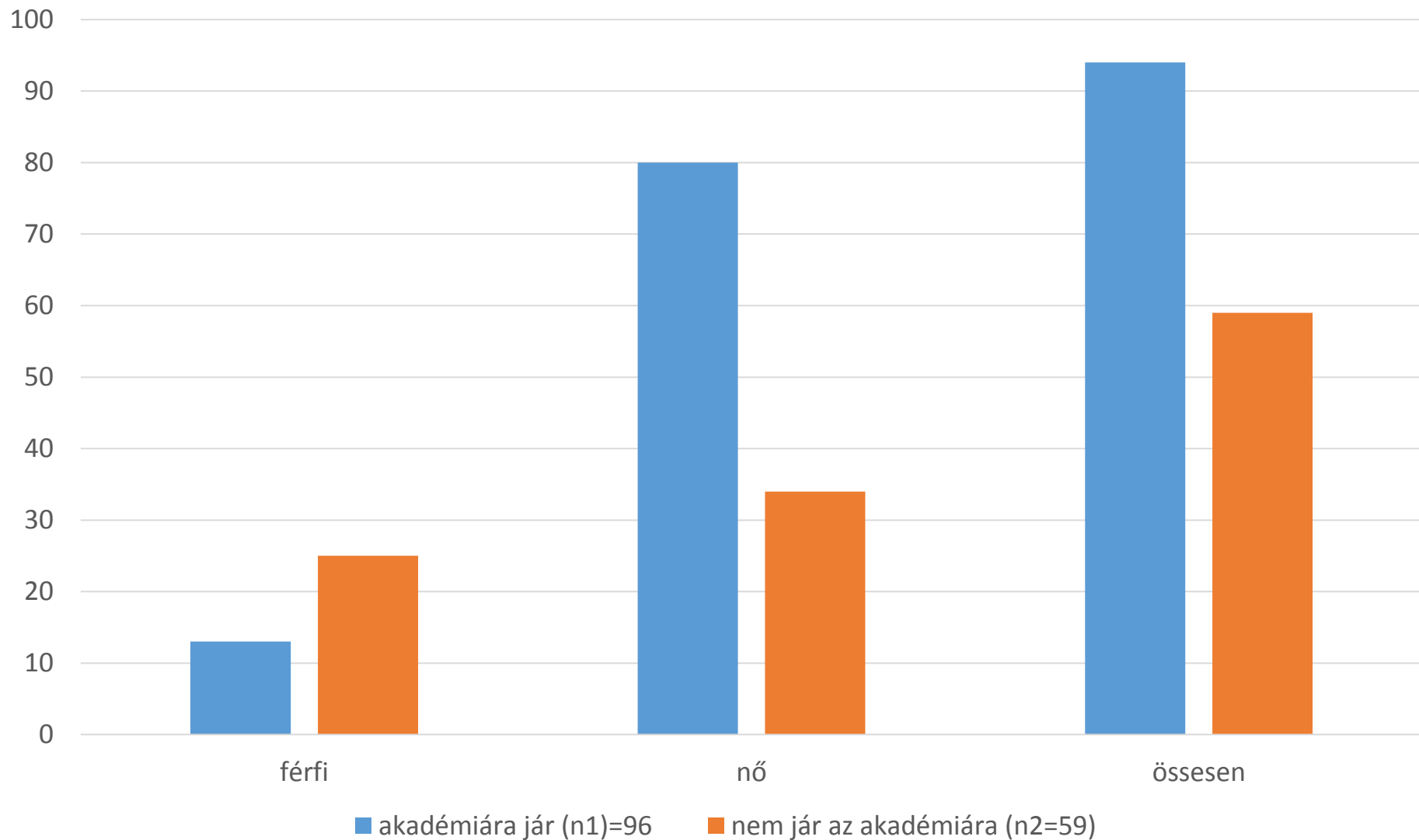
A kitöltéshez szükséges technikai feltételek (szemüveg, toll, stb.) főleg az Akadémián többeknek nem álltak rendelkezésére

A kitöltésre hazavitt kérdőívek egy részét elfelejtették visszahozni

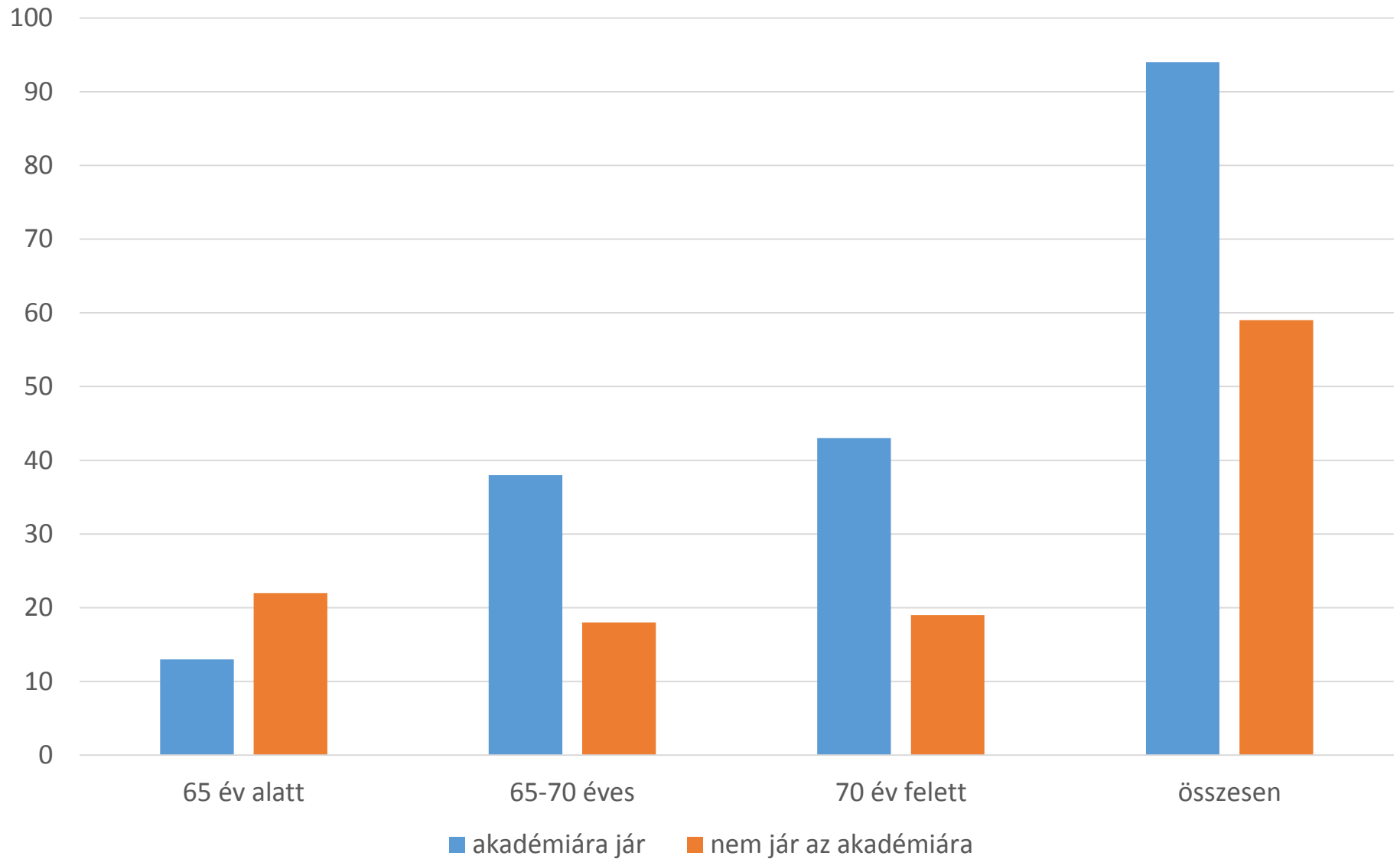
A vizsgált populáció

- Eredeti tervünk: a Pécsi Szenior Akadémiára járó 700-nál több beiratkozott hallgatóból a kutatás napján megjelentek megkérdezése, és hólabda módszerrel elért, a Szenior Akadémiára nem járó, de a vizsgált korosztályba tartozó kitöltők adatainak az összehasonlítása
- A kutatás nem reprezentatív, de bemutat néhány összefüggést, aminek a vizsgálata további tájékozódást, adatgyűjtést igényel
- Rendelkezésünkre áll egy kisebb adatbázis azoknak az elérhetőségével, akik a kérdőíven megjelölték, hogy hajlandóak telefonon vagy személyesen interjút adni

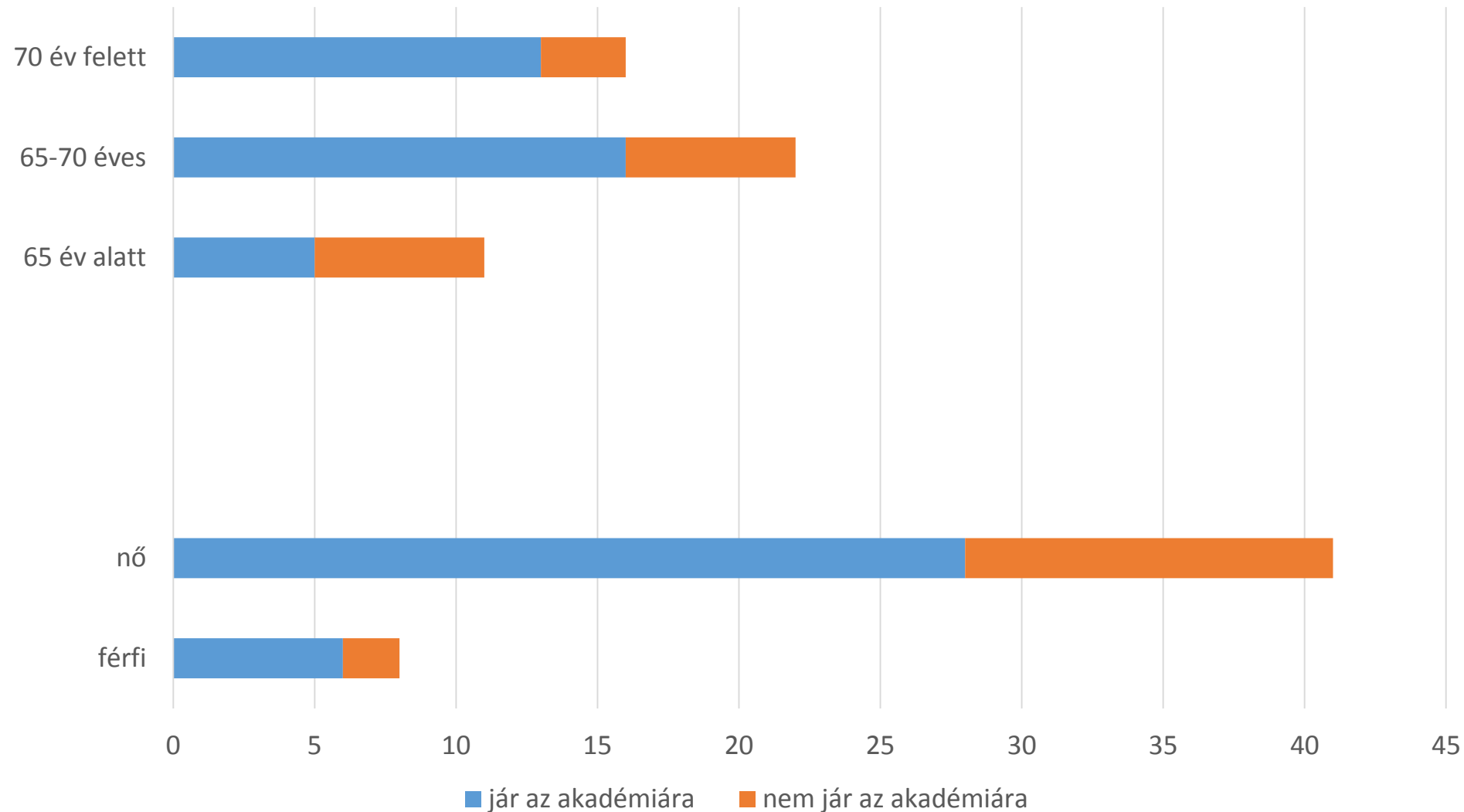
A válaszadók nemi megoszlása (n=155)

A válaszadók életkori megoszlása (n=155)

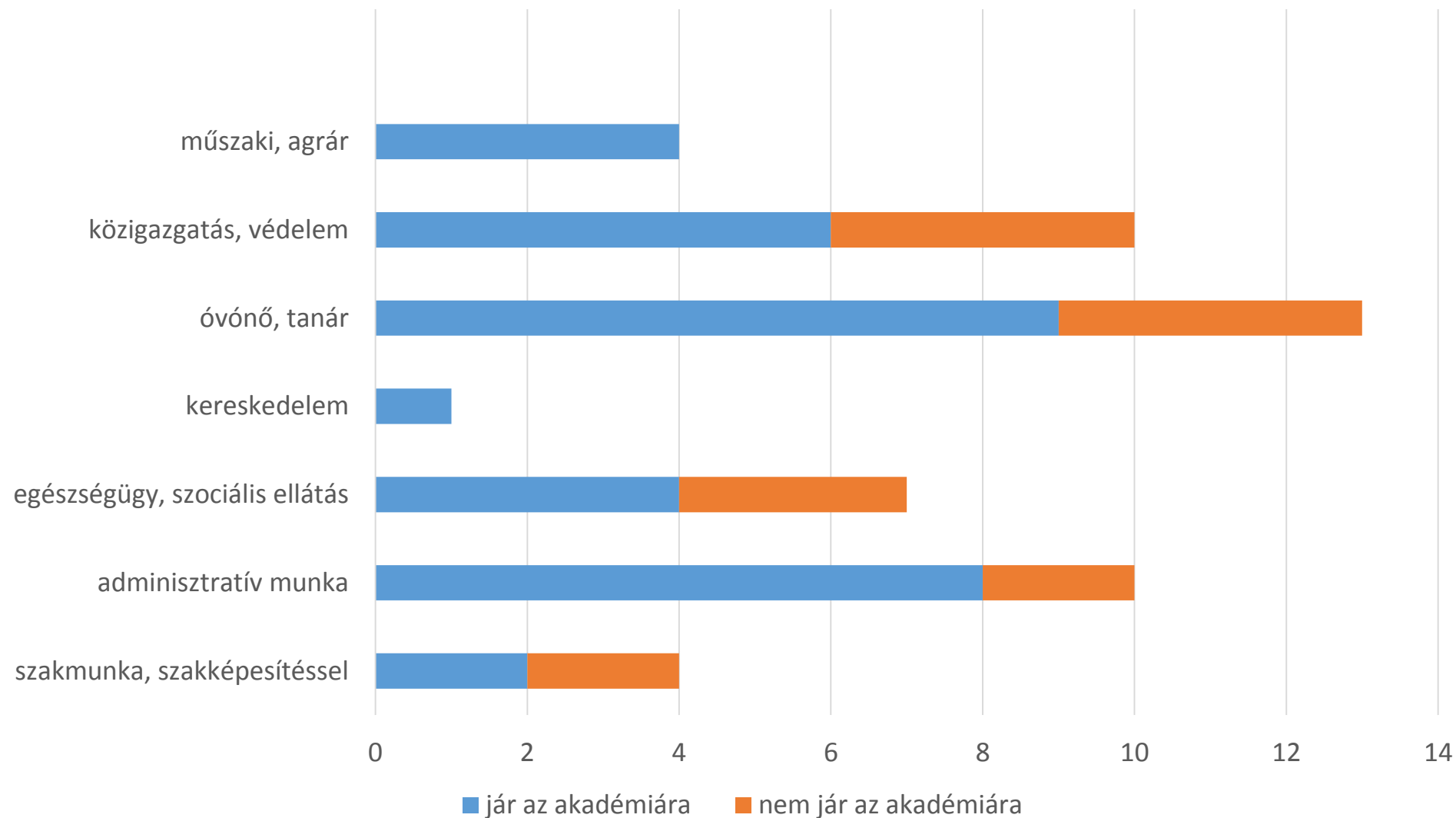
1. hipotézis: Az önkéntes munkát vállalni hajlandók legalább háromnegyede 70 évnél fiatalabb nő

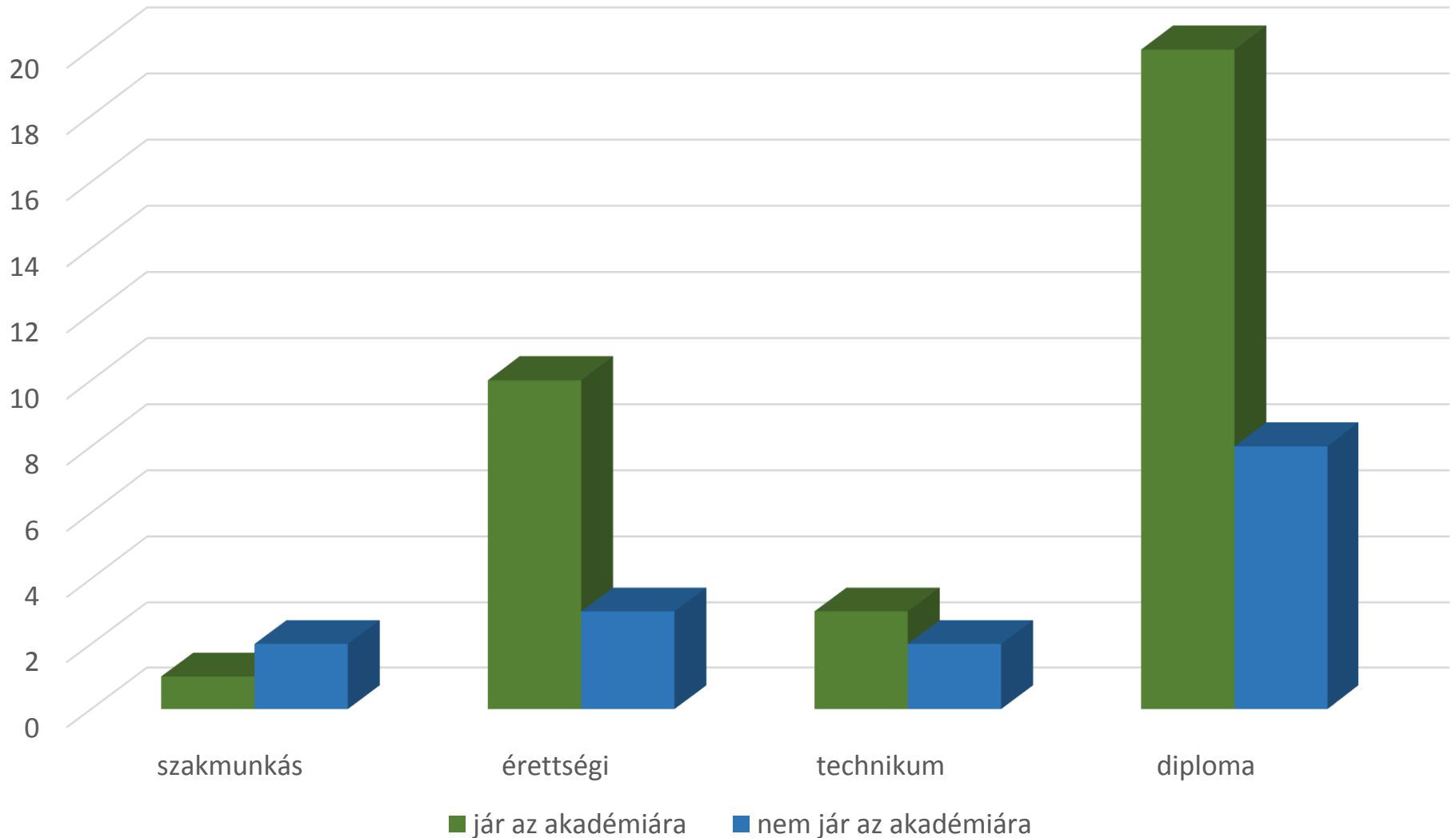
Az 1. hipotézis igazolása

- Az 1. hipotézis csak részben igazolódott, a 70+ korosztály a megkérdezettek körében aktívabb a vártnál
- A nők arányaiban többen vállalnának önkénteskedést, mint a férfiak (ez egybeesik más vizsgálatok eredményeivel is)

2. hipotézis: Azok, akik volt munkahelyükön emberekkel foglalkoztak, nagyobb arányban vállalnak önkéntességet

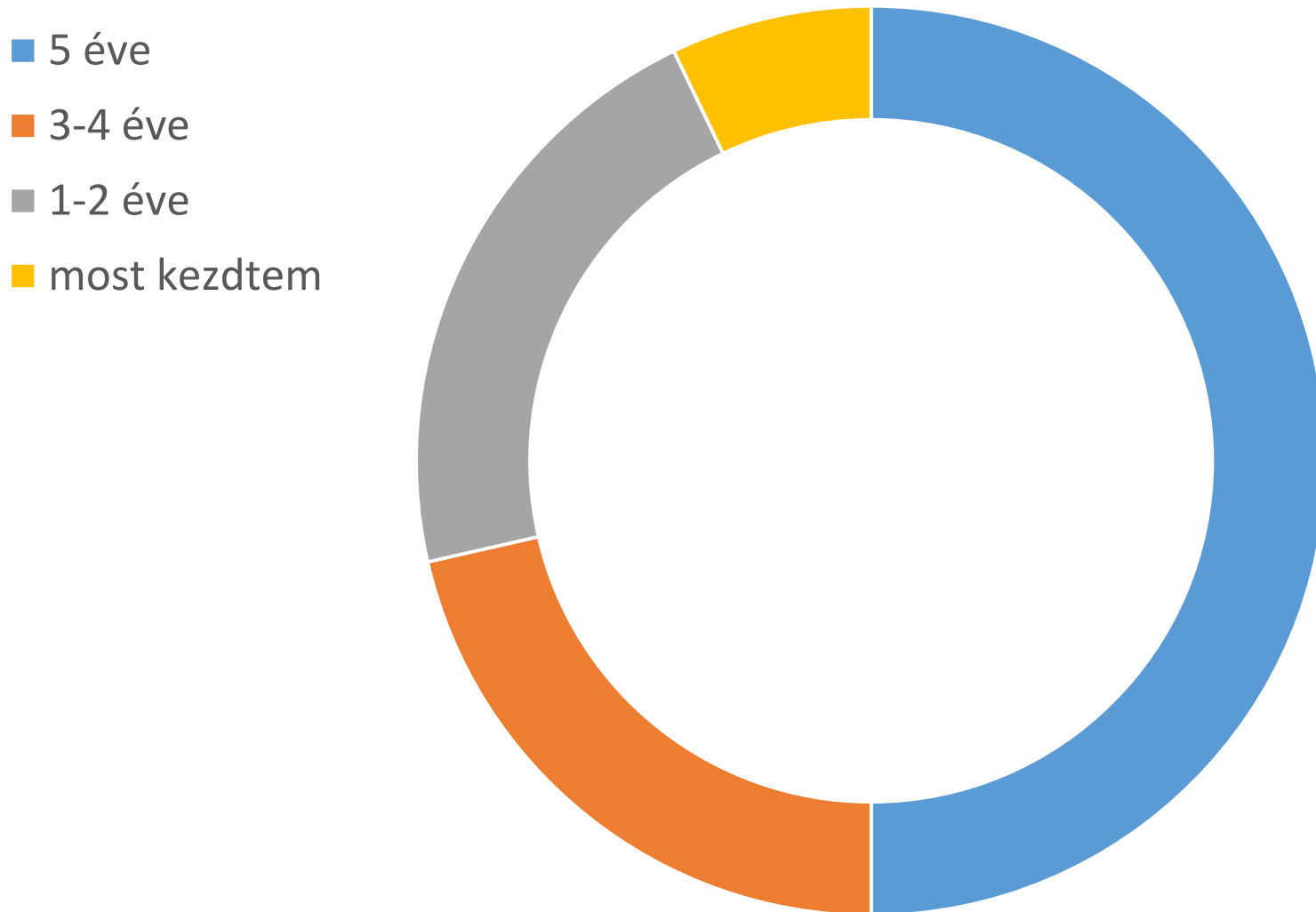
3. hipotézis: Az iskolai végzettség nem meghatározó tényező abban, vállal-e valaki önkéntes munkát

3. hipotézis igazolása

- Nem reprezentatív mintánk szerint a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők azok, akik nagyobb arányban vállalnának önkéntességet

4. hipotézis: Az akadémiára járók legfeljebb ötöde érzi úgy, hogy a szenior programok hozzásegítik ahhoz, hogy önkénteskedjen (n=14 azaz 15%)

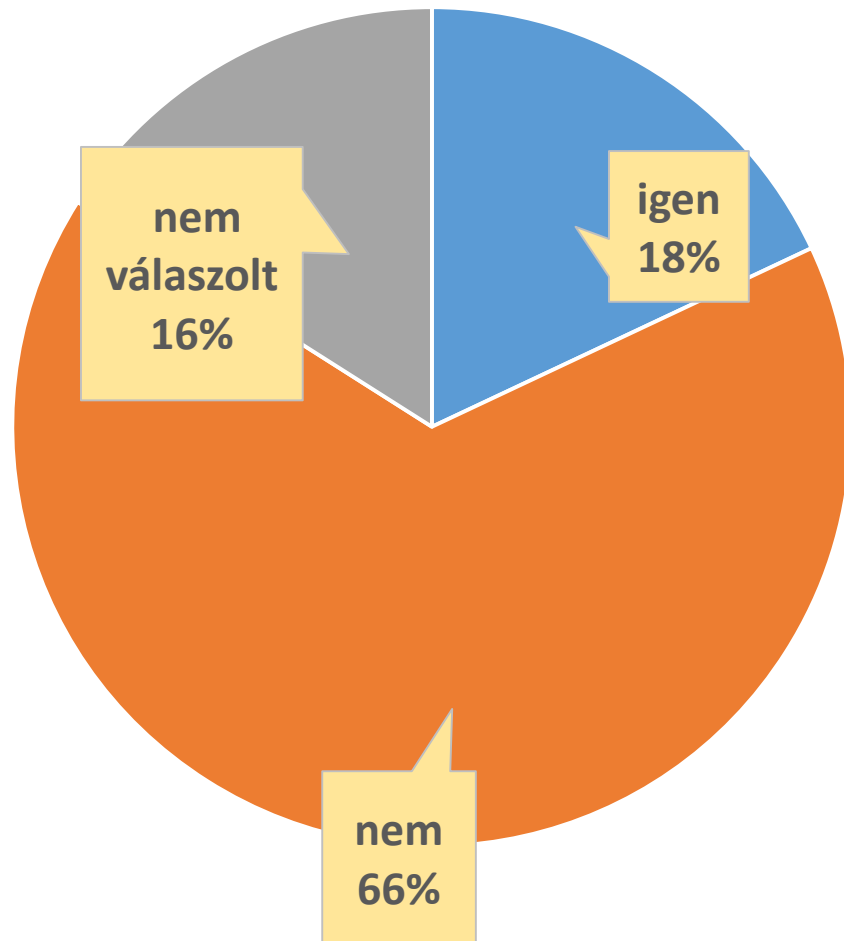
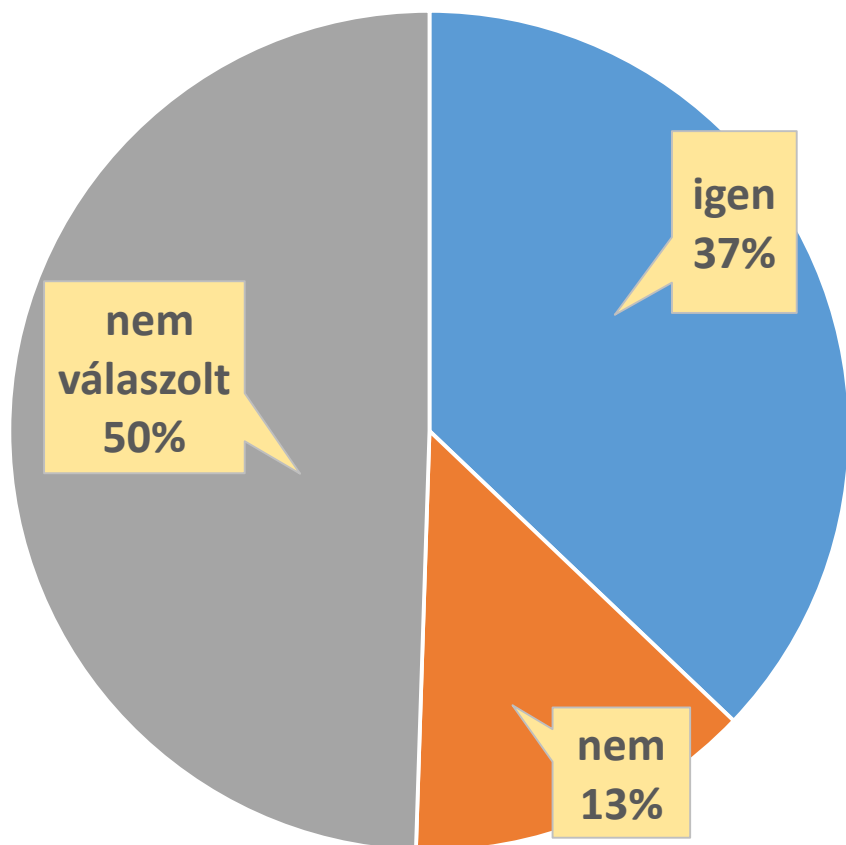

A 4. hipotézis igazolása

- Bár a megkérdezett populáció kicsit kevesebb, mint 20%-a érezte, hogy a szenior akadémiára járás motiválja az önkéntesség vállalását, DE
- Akik 5 évnél régebben járnak akadémiára, bennük erősebb az önkéntesség szándéka

5. hipotézis: Az idősoktatás valamilyen formájában rendszeresen részt vevők nagyobb arányban vállalnának önkéntes munkát, mint akik nem járnak ilyen programokra

Lenne önkéntes - rendszeresen tanulók (n=98)

Lenne önkéntes - nem tanulók (n=50)

A kutatás további irányai

- A vizsgálatban résztvevő populáció számának növelése
- Az egyes kérdésekhez adott instrukciók pontosítása szóban a vizsgálatvezető által
- Nagyobb populációban a változók közötti összefüggések mélyebb vizsgálata
- A munkaerőpiac igényeinek tanulmányozása önkéntesek foglalkoztatására

Innovatív javaslatok az időskori önkéntességgel kapcsolatosan

- Az idősktatásban kapjon nagyobb szerepet az önkéntességre motiválás
- Vonjuk be az idősktatásba a szenior kortársakat, akik sajátos tudásukat tudják továbbadni a társaiknak
- Workshopok, beszélgetőkörök a tapasztalatok átadására fiatalabbaknak (pl. konfliktusok megoldási módjai az óvodában-iskolában)
- Önkéntes mentorkodás – pályakezdők betanulásának segítése
- Segítés idős társaknak a hétköznapiakban pl. ügyintézésben, ennek megszervezése (65+ 20%-a napi szinten ápol rászorulókat)

KÖSZÖNJÜK A FIGYELMET

Bajusz Klára

bajusz.klara@pte.hu

Cserné Adermann Gizella

adermann.gizella@pte.hu